

Mattilsynet
Felles postmottak
Postboks 383
2381 BRUMUNDDAL

Vår saksbehandler
Simen Solbakken

Vår dato
18.07.2023
Deres dato

Vår referanse
14/00172-85
Deres referanse

Klage på Mattilsynets godkjenning av Aquaterra® rapsolje fra genmodifisert raps til bruk i fiskefôr

Vi viser til publisering av nyhet på Mattilsynets hjemmesider 28.06.2023, og vårt varsel om klage datert 17.07.2023 (vår ref. 14/00172-84) og vil med dette klage på godkjenningen.

Norges Bondelags klagerett

Mattilsynets avgjørelse om å godkjenne fiskefôret er å regne som et enkeltvedtak. Etter forvaltningslovens § 2 første ledd kan enkeltvedtak påklages av «en part eller *annen med rettslig klageinteresse i saken*». I forarbeidene til denne loven er det lagt til grunn at en organisasjon kan ha klagerett over vedtak som ikke direkte retter seg mot organisasjonen. Det er likevel en forutsetning for klageretten at organisasjonen har en viss faktisk og saklig tilknytning til saken, jfr. Ot.prp. nr. 38 (1964-1965) side 99. I sivilombudets praksis med tilvisning til teori, er det lagt til grunn at klagerett etter forvaltningsloven er minst så vid som organisasjoner med søksmålsadgang etter tvisteloven, jfr. SOM-2010-1405. Etter rettspraksis til det tilsvarende kravet etter tvisteloven, er det i vurderingen av rettslig interesse særlig lagt vekt på om saken faller inn under organisasjonens formål eller virkeområde, og om den aktuelle organisasjonen er representativ for de interessene som saken gjelder, jfr. f.eks. Rt-1992-1618.

Mattilsynets vedtak om å tillate produkter basert på genmodifiserte planter faller klart inn under Norges Bondelags sitt interessefelt. Dette fordi Norges Bondelag representerer norske bønder, som produserer tilsvarende planter under strenge restriksjoner. Vedtaket om å tillate import av produkter basert på genmodifiserte planter vil derfor kunne påvirke både markedet og andre forhold knyttet til produksjon av norske landbruksvarer. Videre er Norges Bondelag den største representanten for norske produsenter av fôrråvarer, og dermed klart representative for de interessene som vedtaket gjelder.

Det er derfor vår vurdering at Norges Bondelag har klagerett på Mattilsynets vedtak.

Klagens rettidighet

Vedtaket ble publisert på Mattilsynet hjemmesider 28.06.2023. Det framgår ikke når det faktiske vedtaket ble fattet. Men gitt at publiseringen er første gang vedtaket ble kjent for allmennheten, anser vi at varsel om klage (vår ref. 14/00172-84) er innsendt innen fristen, jfr. forvaltningslovens § 3 første ledd.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Norges Bondelag

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

Bakgrunnen for klagen

Behandling av søknad om godkjenning av Aquaterra® har klare likheter med tilsvarende sak fra 2017, hvor regjeringen la ned forbud mot import av en genmodifisert maisplante. Aquaterra® er basert på rapsolje fra genmodifisert raps som inneholder et gen som gir toleranse for plantevernmidler med glufosinat-ammonium. Slike plantevernmidler er ikke tillatt brukt i Norge. Maislinje 1507 har samme toleranse for glufosinat-ammonium.

Forbudet mot omsetning av maislinje 1507 ble fattet ved Kongelig resolusjon 02.06.2017 - [Endring av forskrift om forbud mot omsetning i Norge av bestemte genmodifiserte produkter](#). Noen sentrale utdrag fra vedtaket:

«I sin vurdering fra 2014 konkluderte VKM med at maislinje 1507 er vesentlig lik ikkemedifisert mais, med unntak av de innsatte egenskapene. Når det gjelder helserisiko, viste VKM til føringsstudier med maislinje 1507 på ulike forsøksdyr, som ikke tyder på negative effekter. VKM vurderte at det er lite trolig at de innsatte egenskapene vil virke toksisk(giftig) eller allergent (som forårsaker allergier) i mat eller fôr. Samtidig påpekte VKM kunnskapsmangler når det gjelder effektene av giftstoffet Cry på vannlevende organismer, men mente likevel at en eventuell eksponering av denne giften på slike organismer vil være marginal i Norge ved bruk av maislinjene til de aktuelle bruksområdene fôr og industriell prosessering. VKMs vurdering ble støttet av Mattilsynet i 2015.»

Og:

«Miljødirektoratets helhetlige anbefaling er gjort med utgangspunkt i genteknologilovens samlede vurderingskriterier helse, miljø, bærekraft, samfunnsnytte og etikk. Miljødirektoratet anbefalte 5. april 2016 at det ikke nedlegges forbud mot maislinje 1507 i Norge, men at import til industriell prosessering og fôr skal være tillatt. Miljødirektoratet konkluderte at maislinje 1507 er like trygg som annen mais i fôrvarer og at den ikke vil utgjøre noen økt miljørisiko ved tiltenkt bruk. Mais har svært begrensede overlevelsesmuligheter og mangler spredningsevne i Norge på grunn av våre kalde vintre. I sin vurdering av samfunnsnytte, bærekraftig utvikling og etisk forsvarlighet, anser Miljødirektoratet at det ikke er kommet fram opplysninger om maislinjens egenskaper, framstilling eller bruk som er av en slik karakter at det bør nedlegges forbud etter genteknologiloven.»

Klima- og miljødepartementet og Regjeringen kom allikevel til en annen konklusjon:

«KLD legger vekt på produksjonsregimet ved dyrking av mais 1507 i produksjonslandene. Glufosinat-ammonium, som maislinjen er gjort resistent mot, har helseklassifisering for både akutte og kroniske skadevirkninger på pattedyr, herunder forplantningsevne og fosterutvikling. Dette plantevernmiddelet ble trukket fra det norske markedet i 2008 på grunn av negative helse- og miljøeffekter. En eventuell import av maislinje 1507, framstilt ved bruk av glufosinat-ammonium i et annet land, blir oppfattet som etisk problematisk og ikke bærekraftig av anselige brukergrupper i Norge. KLD viser her til den tidligere omtalen av befolkningens verdigrunnlag, der det blant annet framgår at solidaritet med bønder i u-land og etablering av bærekraftige produksjonssystemer i landbruket er forhold som tillegges vekt av den norske befolkningen i spørsmål om GMO. Etter KLDs skjønn er det tilstrekkelig grunnlag for å nedlegge forbud mot maislinje 1507 basert på de etiske hensynene alene i denne saken.»

Regjeringen tilla med andre ord de etiske hensynene større vekt enn VKM og Miljødirektoratet.

Gjeldende lovverk og praksis

Prosesserte GMO-er behandles i Norge under matloven, mens levende GMO-er behandles under genteknologiloven. Mattilsynets vedtak om å godkjenne rapsoljen Aquaterra® er historisk. Det er første gang det er gitt ordinær godkjenning til import av en GMO beregnet til matproduksjon under matloven.

Matloven har ikke de samme kravene til bærekraft, samfunnsnytte og etikk som genteknologiloven. Men i matlovens formål § 1 lyder det: «*Formålet med loven er å sikre helsemessig trygge næringsmidler og å fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt ivareta miljøvennlig produksjon.*»

NOU om fremtidig regulering av genteknologi

Genteknologiutvalget ble nedsatt av Kongen i statsråd 13.10.2020. Det ble vurdert at kunnskapsgrunnlaget for lovverket som regulerer genmodifiserte planter, dyr og mikroorganismer måtte oppdateres. Fra mandatet:

«Utvalet skal oppdatere kunnskapsgrunnlaget i Noreg. Utvalet sitt arbeid skal gjere befolkninga, næringslivet og det offentlege meir medvetne om teknologien, potensial til å bidra til ei positiv samfunnsutvikling, etiske dilemma, utfordringar og vegval. Det er viktig før styresmaktene stakar ut den vidare kursen innanfor helse- og miljøteknologi, industri- og matproduksjon.»

Og:

«Beskrive koplingar mellom GMO-lovverket og reguleringa av genmodifisert mat og fôr langs heile verdikjeda frå produsent til forbruker, peike på eventuelle styrkar og svakheiter.»

Utvalget la fram sin innstilling i juni 2023, og den forventes å komme på høring høsten 2023. Utvalget var delt i sin innstilling, men både flertallet og mindretallet løfter frem behovet for å sikre tilstrekkelig hjemmel i matloven slik at etisk forsvarlighet kan vektlegges ved søknadsbehandling.

Konklusjon

Norges Bondelag mener det er svært uheldig at Mattilsynet nå har godkjent Aquaterra®, tilsynelatende uten vurdering av forbrukerhensyn og miljøvennlig produksjon.

Saken har klare paralleller til behandlingen av mais 1507 i 2017 der regjeringen la ned forbud blant annet med henvisning til befolkningens verdigrunnlag og forhold i produksjonslandet. Det er ingenting som tilsier at verdigrunnlaget, og dermed dette forbrukerhensynet, påvirkes av om produktet importeres til Norge er spiredyktig eller prosessert.

NOU-en om fremtidig regulering av GMO er forventet sendt på høring høsten 2023. Tatt i betraktning at bærekraft og etisk forsvarlighet står helt sentralt i NOU-en mener vi søknaden bør stilles i bero til prosessen rundt ny regulering er avsluttet.

Aquaterra-søknaden har klare paralleller til saken om mais 1507, jfr. kongelig resolusjon av 2.juni 2017. Dette tilsier at denne saken bør behandles på regjeringnivå.

På bakgrunn av det ovenstående ber Norges Bondelag derfor om at godkjenningen av Aquaterra® trekkes tilbake.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Bjørn Gimming

Sigrid Hjørnegård

Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet